

А. П. Бойчук, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ АГЕНТІВ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Бойчук А. П.

Організація практичного навчання майбутніх агентів з організації туризму у професійно-технічних навчальних закладах

Стаття присвячена обґрунтуванню форм практичної підготовки майбутніх фахівців до організації та ведення туристичної діяльності у професійно-технічних навчальних закладах. Досвід існування туристичної галузі показує, що підготовка кадрів для сфери туризму не повною мірою відповідає потребам агротуристичної індустрії. Зазначається, що практична підготовка виконує найважливіше завдання в процесі навчання майбутніх фахівців з організації туризму та допомагає отримати професійно-практичні навички роботи агротуристичного спрямування. Визначено основні напрямки практичної підготовки майбутніх агентів з організації туризму: активні методи навчання, навчально-виробнича практика, поза аудиторна робота. Автор наголошує, що активні методи навчання вирізняються високим ступенем наближення студентської аудиторії до умов професійної діяльності, до конкретних ситуацій. Практичне виконання робіт у агротуристичних комплексах дозволяє сформувати у студентів професійні компетенції фахівця агротуризму, вміння керувати технологіями ведення агротуристичної діяльності. Для закріплення теоретичних знань і отримання практичних навичок застосовуються виїзні практичні заняття, ділові ігри, тренінги, конференції. В процесі проведення різних форм практичної підготовки здійснюється також формування нових знань, вмінь та навичок, пов'язаних зі специфікою виробничого процесу в агротуризмі.

Ключові слова: практична підготовка, агротуристична діяльність, активні методи навчання, навчально-виробнича практика, виїзне практичне заняття.

Бойчук А. П.

Организация практического обучения будущих агентов организации туризма в профессионально-технических учебных заведениях

Статья посвящена обоснованию форм практической подготовки будущих специалистов к организации и ведению туристической деятельности в

професійно-технічних навчальних закладах. Досвід організації туризму показує, що підготовка кадрів для сфери туризму не в повній мірі відповідає потребам агротуристическої індустрії. Відзначається, що практична підготовка виконує найважливішу задачу в процесі навчання майбутніх спеціалістів в організації туризму і допомагає отримати професійно-практичні навички роботи агротуристического напрямку. Визначені основні напрямки практичної підготовки майбутніх агентів організації туризму: активні методи навчання, навчально-виробнича практика, позааудиторна робота. Автор відзначає, що активні методи навчання відрізняються високою ступенем наближення студентської аудиторії до умов професійної діяльності, до конкретних ситуацій. Практичне виконання робіт в агротуристических комплексах дозволяє сформувати у студентів професійні компетентності спеціаліста агротуризму, вміння керувати технологіями ведення агротуристическої діяльності. Для закріплення теоретичних знань і отримання практичних навичок застосовуються виїзні практичні заняття, ділові ігри, тренінги, конференції. В процесі проведення різних форм практичної підготовки здійснюється також формування нових знань, умінь і навичок, пов'язаних з специфікою виробничого процесу в агротуризмі.

Ключові слова: практична підготовка, агротуристическа діяльність, активні методи навчання, навчально-виробнича практика, виїзне практичне заняття.

У системі підготовки кадрів для туристичної галузі України важливе місце займає практична її сторона. Практикоорієнтованість навчання підтверджують галузеві та освітні стандарти професійно-технічної освіти, вимоги сучасного ринку праці, досвід провідних зарубіжних інституцій. Зважаючи на появу нових професій та спеціалізацій у сфері туристичного бізнесу, навчальні заклади намагаються переформатувати навчальний процес та йти в ногу з новими суспільно-економічними викликами.

Першочерговою метою реформи освітнього процесу є підготовка фахівця, затребуваного сьогоднішнім ринком праці. А це означає, що потрібно готувати таких спеціалістів, які можуть заповнити вакантні місця в регіонах проживання, та створити навчальні програми, зміст яких якомога більше наближений до вимог туристичних підприємств.

Варто зазначити, що в Україні швидкими темпами розвиваються різні види туризму, серед яких і агротуризм. Досвід існування туристичної галузі

показує, що підготовка кадрів для сфери туризму не повною мірою відповідає потребам агротуристичної індустрії як в кількісному, так і в якісному відношенні. Існуючі навчальні програми не задовольняють вимоги агротуризму, оскільки вони не орієнтовані на специфіку агротуристичної діяльності. При нестачі кваліфікованих кадрів для агротуризму випускники профільних навчальних закладів часто залишаються незатребуваними через відсутність навичок і знань з конкретних спеціалізацій.

Саме тому, необхідно створювати умови навчання, які відповідають сучасним вимогам освітнього процесу, для можливості отримання практичних знань ведення та організації аграрного туристичного бізнесу.

Науковий інтерес до вивчення проблем фахової підготовки майбутніх працівників галузі туризму притаманний вітчизняній педагогічній думці. Проблему практичної підготовки фахівців туризму досліджують А. Конох, Л. Кнодель, В. Лозовецька, Л. Поважна, Л. Польова, Л. Титова ін. Однак, проблема практичної підготовки майбутніх фахівців з організації агротуристичної діяльності розглядалася науковцями недостатньо.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні форм практичної підготовки майбутніх фахівців до організації та ведення агротуристичної діяльності.

У широкому значенні, практичне навчання – це всі види навчально-виробничої, професійної практики та різного роду лабораторно-практичні заняття. Суть практичної підготовки полягає в організації та проведенні самостійної роботи студентів для отримання професійних навичок та компетенцій, необхідних для їх майбутньої діяльності. У освітніх програмах навчання агентів з організації туризму практична підготовка є важливою складовою професійної підготовки.

Вчені зазначають, що практична підготовка – це «складова частина професійної освіти, що відображає закономірності, зміст, методи і форми організації процесу формування умінь і навичок, які спрямовані на формування здатності студентів до кваліфікаційної виробничої праці за обраною спеціальністю» [2, с.119].

Основна мета практичної підготовки є закріплення та удосконалення професійних знань, вмінь та навичок, отриманих в процесі теоретичного навчання, а також формування таких якостей особистості майбутнього працівника сфери туризму, як професійна самостійність, професійна мобільність, самоконтроль, що необхідно для прийняття професійних рішень, планування та розв'язання професійно орієнтованих завдань, виконання професійних функцій на відповідному рівні.

Л. В. Польова наголошує на принципі черговості теоретичного та практичного навчання та зазначає, що «це сприяє пристосуванню навчальних програм до сучасних вимог ринку праці, а також надає можливість студентам мобілізувати свої знання, застосовуючи їх у конкретних виробничих ситуаціях» [3, с.173].

Важливим завданням практичного навчання є професійна адаптація студентів до реальних умов праці. Тому, в процесі проведення різних форм практичної підготовки здійснюється також формування нових знань, вмінь та навичок, пов'язаних зі специфікою виробничого процесу.

В. Т. Лозовецька стверджує, що «професійно-спрямована мотивація навчальної діяльності сприяє формуванню компетентного фахівця з сучасним типом професійного мислення, що передбачає проведення функціональних ділових ігор, розв'язання комплексу проблемних ситуацій та завдань, проектні доробки відповідних професійних рекомендацій щодо майбутньої функціональної діяльності фахівця, участь майбутнього фахівця у розробці реальних виробничих програм і проектів конкретних підприємств галузі, розв'язання професійних ситуацій, проблем та завдань» [4, с.18 – 23].

Отже, практична підготовка виконує найважливіше завдання в процесі навчання майбутніх працівників – формує систему професійних знань, умінь і навичок, що і визначає рівень професійної кваліфікації фахівця.

Під час опитування працівників агротуристичних господарств був визначений ряд показників щодо конкурентоздатності випускників коледжів та інших закладів професійно-технічної освіти. В переважній більшості

роботодавці орієнтуються на підготовлену робочу силу, фахівців, які володіють професійними компетенціями, добре знають рекреаційний та природний потенціал свого регіону, здатні застосовувати свої знання для підвищення якості послуг. Отже, роботодавці охоче будуть запрошувати на роботу вчорашніх студентів з більш високим рівнем практичної підготовки.

Сучасна педагогічна наука окреслює наступні етапи практичної підготовки у навчальному процесі: ознайомчий, навчальний (технологічний), виробничий (професійний) [5, с.119].

Реалізацію програмних навчальних вимог і завдань щодо практичної професійної підготовки працівника туризму можна розглянути на прикладі Бурштинського торговельно-економічного коледжу (БТЕК) Київського національного торговельно-економічного університету (КНТЕУ).

Невід'ємною частиною навчального процесу за спеціальністю є практична підготовка високо кваліфікованого працівника для туристичної галузі економіки України, яка становить 30% від загальної кількості годин відповідно до навчального плану.

Зміст, види практики, їх мета, тривалість і терміни проведення визначаються наскрізною програмою практики, розробленою викладачами коледжу. Основним методичним документом, що висвітлює зміст і технологію проведення кожного виду практики є робоча навчальна програма.

Метою практичного професійного навчання освітнього закладу є підготовка фахівців з туристичного обслуговування, агентів з організації туризму, покоївок, адміністраторів у відповідності до кваліфікаційних характеристик спеціальностей та робочих навчальних планів освітнього закладу.

Базами проведення практичної підготовки студентів є сучасні підприємства (організації, установи) різних галузей економіки Прикарпаття. Коледжем укладені довгострокові договори про співпрацю для організації та проведення навчальної та виробничої практики з 7 господарюючими суб'єктами різних форм власності.

Одне із завдань сучасної професійної освіти – навчити майбутнього фахівця адаптуватися в ситуаціях постійного оновлення професійних знань, швидких змін умов праці та виробництва [1].

Система професійної підготовки фахівців для індустрії туризму існує в Україні досить давно. Однак, незважаючи на стрімкий розвиток агротуристичної галузі, бракує фахівців для даного виду туризму. Агротуризм розглядають як складову частину сільського туризму, тому досить мало уваги приділяється на підготовку кадрів у професійно-технічних навчальних закладах саме для агротуризму.

Розроблена методика практичної підготовки та організації навчально-виробничої практики допомагає отримати професійно-практичні навички роботи агротуристичного спрямування, вироблені на основі набутих вмінь під час професійної практики в агротуристичних комплексах, проведення різних форм практичного навчання.

Практична підготовка здійснюється в кількох напрямках:

1. Використання активних методів навчання на семінарських, практичних і лабораторних заняттях, самостійна робота, колективна організація вивчення матеріалу, робота невеликими групами, введення творчих проектних робіт з подальшою презентацією, активний обмін знаннями між студентами.

Активні методи навчання вирізняються високим ступенем наближення студентської аудиторії до умов професійної діяльності, до конкретних ситуацій. Саме активні методи дозволяють учаснику відчувати особливості своєї майбутньої професії, взяти на себе ініціативу і відповідальність, вчитися полемізувати і відстоювати свою точку зору, сприяють розвитку навичок ділового спілкування, умінь вислуховувати пропозиції партнера по команді, виробляти колективне рішення.

Водночас, з метою реалізації студентами своїх професійно-практичних навичок, отриманих під час вивчення теоретичного лекційного матеріалу, в ході самостійної роботи та інших форм навчальної діяльності, застосовуються виїзні практичні заняття, як активна форма практичних занять.

Тур виїзного практичного заняття проводиться в рамках навчального процесу і є обов'язковою умовою для оволодіння студентами конкретними практичними знаннями, вміннями і навичками фахівців туристичного бізнесу. Студентам окреслюється комплекс доручень та настанов, для здійснення яких вони направляються до туристичних комплексів. Після виконання завдання студенти на відкритому захисті представляють свої узагальнені практичні вирішення.

Окрім того, протягом всього періоду вивчення таких дисциплін як «Туристичне краєзнавство», «Технологія і організація туристичного обслуговування», «Організація готельного обслуговування», «Туристичні ресурси України», «Спеціалізований туризм», «Організація анімаційних послуг в туризмі» студенти працюють над груповими та індивідуальними практичними завданнями, пов'язаними з діяльністю конкретних туристичних підприємств Івано-Франківської області.

2. Практика на підприємствах туристичного та спрямування.

Основна мета практики – це набуття студентами навиків самостійної роботи, досвіду практичної роботи та вмінь реалізовувати свої знання у подальшій професійній діяльності. Навчально-виробнича практика студентів туристських спеціальностей проходить в готельно-ресторанних і туристично-рекреаційних комплексах Івано-Франківської області. Також укладено договори на проходження практики з провідними туристичними операторами та агентствами Прикарпаття. За час навчання в коледжі студенти проходять наступні навчальні практики: «Вступ до фаху», «Туристично-краєзнавча»; та виробничі практики: «Технологічна», «Туристично-краєзнавча», «Професійна».

Практичне виконання робіт у агротуристичних комплексах дозволяє сформувати у студентів професійні компетенції фахівця агротуризму, уміння керувати технологіями ведення агротуристичної діяльності, знання сучасних потреб туриста щодо відпочинку в агорекреаційних зонах.

Опитування студентів після навчально-виробничих практик показало більш високий рівень сформованості професійних компетенцій для роботи в

агротуризмі та рівень підготовки до професійної агротуристичної діяльності у тих, хто проходив практику безпосередньо в агротуристичних садибах.

У підвищенні ефективності підготовки кадрів у коледжі значну роль відіграють міжнародні угоди. Відповідно до Меморандуму в рамках договорів про співпрацю між КНТЕУ і Технологічним освітнім інститутом Центральної Македонії (м. Серрес, Греція) і двосторонньою угодою про партнерство між КНТЕУ і навчально-тренінговою агенцією в м. Салоніки (Греція), учні та студенти БТЕК, що навчаються за напрямком обслуговування у закладах ресторанного господарства та готельного сервісу, в якості навчальної практики відвідують Грецію. На відміну від студентів, які проходять практику на теренах регіону, студенти, які побували на виробничій практиці за кордоном, мають значно вищі показники якості знань.

3. Позааудиторна робота студентів в науково-практичних студентських гуртках, клубах, участь у виставках, тренінгах, конференціях, тижнях професійної майстерності.

Мета навчально-виховних та навчально-практичних заходів коледжу максимально спрямована на вдосконалення компетенцій в області майбутньої спеціальності. Так, в рамках роботи клубу та гуртків студенти працюють із зразками документацій туристичних організацій, агентств та комплексів, вирішують професійно-виробничі ситуації, застосовуючи метод ділової гри. За результатами проведення навчальних експериментів студенти проводять обговорення правильності своїх дій та прийнятого рішення.

Узагальнюючи вищезазначене, вважаємо, що практичне навчання слід розглядати як основний напрям підготовки кадрів для агротуризму. Практична підготовка дає можливість майбутнім фахівцям усвідомити об'єктивну необхідність набуття знань з ведення агротуристичної діяльності, а також накопичити, аналізувати, узагальнити та осмислити факти реальної роботи в агротуристичних господарствах, організованої керівниками фахівцями-практиками.

Таким чином, організація практичної підготовки фахівців до

агротуристичної діяльності є важливим елементом у загальній професійній підготовці кадрів для туризму. Навчальні методи ведення практичних занять активізують самостійну роботу студентів у придбанні знань, умінь, навичок. Впроваджені в навчальний процес виїзні практичні заняття, активні форми навчання, навчально-виробничі практики та позааудиторна робота сприяє формуванню таких професійних характеристик у майбутнього агента з організації туризму, як:

- навичок, вмінь знань, методів і прийомів роботи з організації туризму;
- досвіду та творчого потенціалу у веденні туристичної діяльності;
- виховання підприємливості, самостійності, вміння встановлювати особисті контакти.

Література

1. **Державний** стандарт професійно-технічної освіти для підготовки робітників з професії «Агент з організації туризму». – Київ – 2006 р. – 55с.

2. **Педагогіка** туризму. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. К. Федорченко, Н. А. Фоменко, М. І. Скрипник, Г. С. Цехмістрова. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 296 с.

3. **Польова Л. В.** Особливості практичної підготовки фахівців з туризму / Л. В. Польова // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2012. – №4(239). – Ч.ІІ. – С.169 – 175.

4. **Формування** професійної компетентності фахівця сфери туризму: Навч.-метод. посіб. / В. Т. Лозовецька, Л. Б. Лук'янова, Л. В. Козак та ін. – Київ, 2010. – 382 с.

5. **Щука Г. П.** Організація практичної підготовки майбутніх фахівців туристської індустрії / Г. П. Щука // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – Вип. 16 (203) – Луганськ, 2010. – С. 117 – 125.

Boichuk A. P.

Organization of Practical Training of Future Tourism Agents in Vocational Education Institutions

The article is devoted to the justification of forms of practical training of future specialists for the organization and conduct of tourism activities in vocational education institutions. The experience of the existence of tourism shows that training for tourism did not fully meet the needs of the agritourism industry. It is noted that practical training plays one of the most important role in the process of future specialists training for the organization of agritourism and helps to get professional and practical skills. The forms and methods of practical training are aimed at improving skills in their future profession. It is also defined the main directions of practical training of future specialists of agro-tourism: active teaching methods, training and production practice and extracurricular work. The author notes that the active teaching methods have a high degree approximation of students to the conditions of professional activity, to particular situations. Practical work in agritourism allows students to form professional competence of the agritourism specialist, the ability to control the technology of conducting agritourism activities. To consolidate the theoretical knowledge and practical skills outside practical lessons, business games, trainings, conferences are used. In the process of conducting various forms of practical training the development of new knowledge, abilities and skills related to the specifics of the production process in agritourism are created.

Key words: practical training, agritourism activity, active teaching methods, training and vocational practice, outside practical lessons.

Відомості про автора

Бойчук Алла Петрівна – старший викладач кафедри іноземних мов ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Основні наукові інтереси зосереджені на проблемах професійної підготовки кадрів для туристичної галузі.

Стаття надійшла до редакції 25.05.2016 р.

Прийнято до друку 02.06.2016 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Стражнікова І. В.